

בעזהש"ת, ערש"ק פרי בלק תשפ"ב, פה שכונת 'רמות דוד' קרעטשניף - קרית גת

בבקשת כ"ק מרן עט"ר אדמו"ר שליט"א

הגנו לפרסם דברים חוצבים להבות אש בעניין 'תפילה' משיעור חומש רש"י פרשת קרח תשל"ט

שנאמרו מפה קדשו של

הרה"ק בעל השפע חיים' מצאנז - קלויזענבורג זיע"א

לכבוד יומ"ד קדישא דיליה ט' תמוז

השבוע הם נבהלים למלאכתם וממהרים בתפילתם, מדוע לא יתפללו כדת לכל הפחות ביום שבת קודש במתינות ובנעימה ובכוונת הלב. על מה ולמה אצה להם הדרך כל כך למהר בתפילת מנחה וקבלת שבת ותפילת ערבית, כלום הם התענו בערב שבת קודש והם ממהרים להשביע את רעבונם, אתמהה. קשה לי להאמין שיש כיום יהודים המתענים בכל ערב שבת קודש, ואף אם ישנם יחידי סגולה המתענים הרי בוודאי המה מבני העליה ולא מקטני הדעת הנחפזים בתפילה. מה גם, שאפילו המתענה תענית יחיד בערב שבת קודש אין לו להשלים תעניתו ולהיכנס לשבת כשהוא מעונה (רמ"א או"ח רמט ד, ד), ומאחר שיאכל לפני כניסת השבת שוב יוכל להתפלל במתינות ובצלילות הדעת. כן ראיתי אצל הגה"ק מנאסויד זי"ע, שהיה מרבה להתענות בערב שבת קודש, ולפני הדלקת הנרות היה טועם מהתבשילים, הן משום 'טועמיה חיים זכו' (ראה מגן אברהם סימן רנ, סק"א; אליה רבה שם סק"ו) והן שלא להיכנס לשבת כשהוא מעונה.

ממשיך זקה"ק וכותב שם בלשון קדשו: **ולא נשאר לכם רק מעט זמן התפילה.** הנה דקדק וכתב "מעט", ונראה שגם בתיבה זו טמונה תוכחה מסותרת, כלפי אלו שמחמת רוב טרדותיהם ועסקיהם הם מייחדים לתפילה רק מעט זמן, ומרוב בהילותם לצאת למלאכתם הם מתפללים במהירות ובולעים התיבות בעודם בכפם.

לא רק בימות החול בלבד המה מקצרים בתפילתם, אלא אפילו ביום שבת קודש שבין כך ובין כך הם בטלים ממלאכה, גם אז הם נחפזים למהר בתפילה, כשהם דורשים מהגבאי שישלח לפני התיבה רק שליח ציבור היודע להתפלל בחטף ולסיים במהירות, וגם דוחקים בש"ץ שימהר להתחיל בחזרת הש"ץ מיד אחרי שכמה יחידים כבר סיימו במהירות את תפילת הלחש. אף גם זאת בפרקים שמנגנים בתפילה, כמו ב'לכה דודי' הם מזרזים את השליח ציבור לבחור ניגונים קצרים, וכדי בזיון וקצף.

פליאה גדולה לי עליהם, אף אם בכל ימות

ומה גם, שלמרבה הפליאה, הרבה מאותם אנשים שבמשך כל התפילה עמדו על גבו של השליח ציבור וזירזוהו למהר לסיים, הרי שבסיום התפילה אינם ממהרים לשוב לביתם, אלא משתהים בבית המדרש לדבר יחדיו דברי ליצנות ולשון הרע ורכילות, כמו נשכח מהם כל הבהילות והמהירות.

אין כוונתי שיאריכו בתפילת מנחה של ערב שבת כמה שעות, כמו שידוע על הרה"ק מזידיטשוב זי"ע בעל 'עטרת צבי', שהיה שוהה בתפילת מנחה בערב שבת כארבע שעות ולפעמים כשש שעות. כן אצל מורי ורבי הגאון רבי טעבל מדוקלא זצוק"ל, ראיתי שהיה מאריך כשלשת רבעי שעה בתפילת מנחה של ערב שבת. אבל על כל פנים דבר זה ברור שאין להתפלל במהירות בחטף, אלא במתינות ובכוונת הלב.

בבית מדרש של חסידים ויראים היה מן הראוי שכל אחד יקדים לבוא לבית הכנסת עוד קודם תפילת מנחה של ערב שבת, אם להעביר הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום, ואם ללמוד שיעור קבוע בהלכות שבת בציבור, שזהו הכנה טובה וראויה לקראת שבת קודש. או שיאמר שיר השירים לפני התפילה, כפי שראיתי לפני שנים רבות כאשר הייתי באחת המדינות שבדרום אמריקה לפעול למען הקמת קרית צאנז, ובערב שבת קודש נוכחתי לראות בבית הכנסת של עדת הספרדים שכל הילדים התקבצו יחדיו ואמרו שיר השירים בקול רם ובמתיקות נפלאה, ואחד מעשירי הקהילה נתן להם שכרם. לעולם לא ימוש מלבי אותן מחזה משובב לב וקול נעימתם של הילדים.

כך יתכוננו כל הקהל לקראת שבת קודש בשלווה ובנחת, וגם אפשר להתחיל את תפילת מנחה כשלשת רבעי שעה אחרי זמן הדלקת נרות, ואחר כך יתפללו תפילת מנחה בנעימות ובמתינות. כמו כן על שבתא אפשר לקבוע בין התפילות שיעורים ברבים, כפי שתיקן כ"ק האדמו"ר מגור זצוק"ל [בעל 'אמרי אמת'] בבתי מדרשו, שילמדו שיעורי תורה בין מנחה לקבלת שבת, וזוהי תקנה טובה שהיה כדאי ללמוד ממנו. גם לרבות מה טוב אם יכולים לקבוע את שעת התחלת תפילת ערבית באופן שיקראו קריאת שמע שבתפילה אחר זמן צאת הכוכבים.

אף יהודי שכל ימות השבוע טרוד בעסקיו, לכל הפחות ביום שבת קודש צריך להשלים את הסרונותיו ולמלא את אסמיו בתורה ועבודה, לשפוך נפשו בתפילה כדת וכראוי, להרבות בלימוד התורה, לבחון את בניו על משנתם וכו'. כמו שדרשו דורשי רשומות 'שבת' נוטריקון 'שבת ב'ו ת'למד, 'שבת ב'ו ת'תפלל. זהו עיקר עבודת יום השבת, ולא בלישת בגדי שבת בלבד בטענה 'שבת' נוטריקון שיטריימל ב'ו ת'לבש...

...

כאמור, על ענין זה התרעם זקה"ק בלשון קדשו: 'ולא נשאר לכם רק מעט זמן התפילה', דהיינו שממהרים להתפלל בחפזון ובזמן מועט. בענין זה כבר כתב בספה"ק תניא (באגרת הקודש פרק א, בסו"ס לקוטי אמרים) וזל"ק: ובקשה כפולה שטוהה ופרושה לפני כל אנשי שלומים הקרובים והרחוקים, לקיים עליהם שכל ימי החול לא

ירדו לפני התיבה הבעלי עסקים שאין להם פנאי כל כך, רק אותם שיש להם פנאי, או המלמדים, או הסמוכים על שולחן אביהם, שיכולים להאריך בתפלת השחר ערך שעה ומחצה לפחות כל ימות החול וכו'. שבדעת אי"ה לשלוח לכל המניינים מרגלים בסתר לידע ולהודיע כל מי שאפשר לו וכל מי שיש לו פנאי להאריך ולעיין בתפילה ומתעצל, יהיה נידון בריחוק מקום להיות נדחה בשתי ידים בבואו לפה לשמוע דברי אלקים חיים, עכ"ל"ק (ועיין עוד שם בקונטרס אחרון עמוד קס"ב, ב).

ואם על תפילת ימות החול כתב להתפלל לערך שעה ומחצה, הרי שביום שבת קודש שמאריכים בפסוקי דזמרה, בקריאת התורה, באמירת מי שברך ובתפילת מוסף, בוודאי שהתפילה צריכה להימשך לכל הפחות כשתי שעות ומחצה או שלש שעות, כפי הראוי לבית מדרש של חסידים, וכל הקהל יתפללו יחד עם השליח ציבור, ולא שהש"ץ ימהר בתפילתו והציבור יצטרך למהר אחריו, שבזה נגרם להם בלבול המחשבות ותפילתם נעשית קרעים.

...

מדי דברי בענין התפילות בשבת קודש, אבקש לתקן בבית המדרש מקומות תפילה מיוחדים עבור כל הילדים שישבו יחדיו, ואחד המלמדים יעמוד על גביהם להשגיח שיתפללו כדת. כבר דברתי אתמול עם המנהל של התלמוד תורה שלנו שישתדל לסדר ענין זה במוקדם, כי לדעתי יש בכך תיקון גדול, הן לטובת הילדים שילמדו להתפלל כראוי, הן לטובת אבותיהם שיהיו

פנויים להתפלל בלי להיות טרודים להשגיח על בניהם, והן לטובת כל המתפללים שהילדים לא יפריעו אותם מתפילתם על ידי התרוצצות בבית המדרש אנה ואנה בקול רעש.

גם יש לקבוע זמן קצוב עבור תפילת שמונה עשרה בלחש. לשם כך ישערו הגבאים את הזמן הממוצע הראוי לתפילת שמונה עשרה לסתם בני אדם, ולדעתי הוא לערך חמש או שש דקות אצל יהודי פשוט המתפלל בכוונה הפשוטה של כל תיבה ותיבה. אין כוונתי שימתינו על יהודים המתפללים בסידורי המקובלים עם כל כוונות האר"י והרמ"ק, אלא על כללות הקהל שמתפללים כפי פירוש התיבות כפשוטם.

הגע בעצמך, אם יש בבית המדרש יהודים שמכוונים בכל ברכה את כוונת השמות כפי שנפסק להלכה בשלחן ערוך (או"ח סימן ה, א) שכשמזכיר שם 'הוי"ה' יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל, ובכתיבתו שהוא היה הווה ויהיה, ובהזכירו שם 'אלקים' שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כולם, (שלדעת כמה פוסקים (שו"ע או"ח קא, א) בברכת אבות כוונה זו מעכבת), מדוע יהיה עליהם להפסיד את אמירת קדושה ושמיעת חזרת הש"ץ רק מחמת שיש כאלו הממהרים בתפילה.

אפילו אם יש בבית המדרש איזה תלמיד חכם שהקב"ה בעזרו והוא יכול להתפלל במהירות ולכוון כוונה שלימה, מחמת שהוא יושב כל היום על התורה ועל העבודה, ומקיים בעצמו 'שוית'י ה' לנגדי תמיד' כשלבן זך ונקי ומוחו חזק וצלול, עדיין אין להמתין

עליו בלבד, כי אין כל הציבור צריך להתפלל כמותו, אלא הדעת נותנת שצריך להתחשב בשאר אנשי הקהל שאין דעתם שלמה להתפלל כל כך במהירות, ולא להתחיל את הזרת הש"ץ עד שרובם יסיימו את תפילתם.

אמנם להיפך מזה, כאשר הרב בבית המדרש היה מאריך הרבה בתפילת הלחש, נחלקו בזה המנהגים, שהיו מקומות שנהגו להמתין על הרב, וכן היה גם אצל זק"ק **מצאנז זי"ע**, שהיה מאריך מאד בתפילתו וכל הקהל היה ממתין עליו לחזרת הש"ץ (ראה בשיעור חומש ורש"י פרשת חוקת-בלק תשל"ט. נדפס אשתקד בגליון אלף תרע"ו). מנגד, היו מקומות שנהגו שלא להמתין על הרב אב"ד כשהאריך בתפילתו, כפי שכותב הגה"ק הרבי רבי יהונתן זי"ע במכתב (נדפס בתחילת ספר הפרד"ס) וז"ל: סדרתי לעצמי הכוונות בקצרה לפי האר"י ז"ל וזוה"ק, כדי שלא יהיה כל כך ארוך, אך מכל מקום אין כל כך בקצרה, אשר על הרוב הציבור אומרים קדיש על עלינו ואני עדיין בעמידה זו תפלה, עכ"ל"ק. אבל דבר זה ברור שבמקום שהרב כוחו יפה ודעתו רחבה להתפלל במהירות, בוודאי שאין הש"ץ צריך להמתין עליו בלבד, אלא ימתין על שאר הציבור שיוכלו להתפלל בנחת.

כן בקודש חזיתי אצל כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זי"ע כשהייתי אצלו בעיר סקאהל, שכידוע הוא בגודל קדושתו זכה למדרגה שהיה מתפלל במהירות רבה, (כדרך שנהג גם זקנו הרה"ק רבי יהושע זי"ע, וגם אצל זק"ק מצאנז היה כן לפעמים), וכשדקדקתי אחריו בתפילת מנחה וכן בערבית, ראיתי שלא התחיל תפילת שמונה עשרה יחד עם הציבור, אלא המתין כמה דקות ואז התחיל. והבנתי את טעמו ונימוקו, כיון שידע שאין הציבור יכול להתפלל במהירות כמותו, ואם הוא יתחיל את תפילתו עמהם ויסיים מהר ויתחילו את חזרת הש"ץ מיד כאשר הוא יסיים, אזי יתבלבלו הציבור מכוונתם, על כן בחר להשהות את התחלת תפילתו.

תשו"ח
להרה"ח ר' נפתלי קליין הי"ו
על הבאת הדא"ח

לטובת נשמת הרה"ק ר'
יקותיאל יהודה בן הרה"ק ר'
צבי הירש זיע"א
בעל הישפע חיים מצאנז -
קלויזענבורג
גלב"ע ט' תמוז תשנ"ד

נדבת החפץ בעילום שמו
לעילוי נשמת הרה"ח יצחק מאיר
ב"ר חיים דב אפרים רובינשטיין
זצ"ל
גלב"ע כ"ח סיוון תשפ"ב
...
ת.ג.צ.ב.ה